

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені Г. С. СКОВОРОДИ
Факультет іноземної філології

Сучасні філологічні і методичні студії: проблематика і перспективи

Матеріали

Міжнародної науково-практичної конференції
для науковців, викладачів, учителів, здобувачів
вищої освіти

18 травня 2022 року

Крапівник Ганна On Intertextuality Significance in Public Addresses.....	162
Красовицька Лада Роль комунікативних невдач у створенні комічного ефекту.....	164
Лаврухіна Віра, Чубук Олег До питання про визначення лінгвокультурного концепту у лінгвістиці.....	167
Левченко Яна Репрезентація концепту ЗНАМЕНИТІСТЬ в ювенальному медіа тексті.....	170
М. Латіф Дурланик Сингармонізм та принцип мовної економії як базові лінгвістичні особливості тюркських мов	172
Невська Юлія, Губа Оксана Провідні комунікативні стратегії наукового дискурсу: стратегія переконання	174
Новікова Ольга Етимологічні характеристики концептів CAT та DOG.....	177
Олексенко Олена Функціонально-стилістична реалізація морфологічної атракції в українському поетичному мовленні.....	180
Піддубна Наталія До питання про онімну прецедентність воєнної доби.....	182
Подгурська Інна Мотивація пропріальних одиниць на позначення прізвиськ В. Путіна в сучасному англомовному політичному дискурсі.....	185
Подуфалова Тетяна Professional Stereotypes in Terms of Linguistics.....	188
Прокоф'єв Геннадій Іронія як комунікативний вибір.....	192
Редько Євген Деякі коментарі до польської арготичної етимології.....	194
Руда Наталія, Жукова Катерина Поняття мікросинтаксису в китайській мові.....	196

форми, які виконують функції фольклорної стилізації. Часто трапляються унікальні авторські приклади морфологічної атракції. Важливим результатом дослідження є висновок про те, що морфологічна атракція виконує цілу низку стилістичних функцій, а саме: фольклорна стилізація, ритмізація, інтригувальна функція, виразності, метафоричності та мовної гри.

Розвиток мовознавства у просторі морфологічної поетики має велике значення для розуміння особливостей поетичного світосприйняття, а морфологічна атракція є одним із тих засобів його вираження, який необхідно й надалі досліджувати.

Список використаних джерел

- Леденев, Ю.И. (2007). Системность и синергетика как факторы устойчивости языка. *Язык. Текст. Дискурс: Научный альманах Ставропольского отделения РАЛК*, Вып. 5, 11–22. Відновлено з <file:///C:/Users/Kristina/Desktop/%D0%94%D0%B8%D0%BF%D0%BB%D0%BE%D0%BC/%D0%9B%D0%B5%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%B5%D0%B2.pdf>
- Олексенко, О.А. (2021). Морфологічні одиниці в поезиї Миколи Вінграновського. *Лінгвістичні студії: зб. наук. праць Дон. нац. ун-т ім. В. Стуса*, Вып. 41, 56–63.
- Потебня, А.А. (1993). *Мысль и язык*. Київ: Наукова думка.
- Скоробогатова, О.О. (2015). Теорія граматичної атракції О.О. Потебні в дослідженні граматики віршового тексту. *Мовознавство*, № 6, 46–51.

ДО ПИТАННЯ ПРО ОНІМНУ ПРЕЦЕДЕНТНІСТЬ ВОЄННОЇ ДОБИ

Наталія Піддубна

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Загальновідомо, що мова – це відкрита динамічна система, живий організм, що реагує на різні суспільні зміни, відзначаючи їх появою нових лексем і лексико-семантичних варіантів, які відображають ті чи ті суспільні реалії, які у сукупності «малюють мовну картинку відображуваного як деяку цілісність» (Нелюба, 2021, с. 340).

У період суспільних потрясінь, до яких, безперечно, належить і війна, динамічні процеси, властиві мові, стають надзвичайно виразними. Це виявляється в актуалізації певних лексем, зокрема прецедентних онімів, що були створені за кілька років до повномасштабного вторгнення Росії, однак активність їх уживання значно підвищилася в період з 24 лютого 2022 року. Деякі з них стали базою для створення низки неологізмів. Переважно це стосується прецедентних прізвищ. Як приклад наведемо негативно конотований антропонім *путлер*, що позначає президента Російської Федерації, утворений шляхом контамініування двох прецедентних антропонімів *Путін* і *Гітлер*. Його часто вживають, зокрема, у сильних заголовкових позиціях, у складі гасла, порівн.: «*Путлер, капут*»: *аніматори*

запропонували варіанти смерті президента РФ (<https://portal.lviv.ua/news/2022/03/19/putler-kaput-animatory-zaproponuvaly-varianty-smerti-prezydenta-rf>). Ця власна назва стала твірною для лексем *путлерівець* (*путлерівець*), *путлерівський*, напр.: *Попри всі плани і потуги **путлерівців**, стоять Краматорськ і Сіверськодонецьк* (<https://www.facebook.com/>, 28.04.2022); *У **путлерівській** армії бунт – він може зупинити бункерного діда* (<https://www.facebook.com/www.ukraine24.ua/posts/1837673396426056>).

Неоднозначна політика президента Франції Е. Макрона в підтримці України під час війни й співзвучність його прізвища зі штамом коронавірусу *омікрон*, що також є прецедентною назвою, спричинилася до появи новотвору *е-макрон*: ***Е-макрон** – новий штам коронавірусу, що вражає мозок європейських політиків і полягає в гострій потребі телефонних розмов з кремлем*

(<https://www.facebook.com/yaroslav.harasyim.3/posts/pfbid02x6KCJE6Xc8FGs1JB3EwrqdDnUfmfAuwWgHsaбсrmYucGRRjcMJq9p7kojAugyH9wl>).

До дієслів, заґрунтованих на прецедентних онімах, належать неологізми *наарахамити* – «ні до чого не домовитися під час переговорів», твірною основою для якого стала власна назва – прізвище перемовника з Росією від України Давида Арахамія, напр.: *«**Наарахамити**» – ні до чого присутнього не домовитися* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasyim.3/posts/pfbid0vowg5S2ApGaAiquRmPf8itajv2kaeyET52hTnZdYRsPt6eGHmSRhsQH1edAG6kHbl>).

Лексеми *макронити* й *шойгувати* утворені, відповідно, відпрізвища Е. Макрона та путінського поплічника С. Шойгу. Ці новотвори увійшли до жартівливого «Словника сучасної української мови» (<https://www.rbc.ua/ukr/styler/shoyguvati-arestovlennya-zatridni-ukraintsy-1648713076.html>). Лексема *макронити* в ньому має таку дефініцію: «робити дуже стурбований вигляд щодо певної ситуації, усім це показувати, але нічого не робити по суті», напр.: *Та плювати йому на навчання. Тільки **макронить** з цього приводу і все!*, а *шойгувати* – «робити вигляд на робочому місці, що все йде по плану. Навіть якщо все пливе за військовим кораблем».

За такою ж моделлю від топоніма *Чорнобаївка*, що став символом недолугості російських військових, які багато разів зазнавали знищення в цьому населеному пункті, утворені дієслова *чорнобаїти*, *прочорнобаїти* – «постійно робити одне і теж саме, не отримуючи іншого результату, та дуже страждати через це»: *Я **прочорнобаїв** і знову помив авто, хоча передавали дощ* (<https://proslav.info/vin-zahyshhav-ukrayinu-vijna-obirvala-zhyttya-pereyaslavczya-andriya-katkova/>).

Він прецедентного оніма – прізвища радника Президента України Олексія Арестовича утворився й дериват-іменник на позначення предметної дії *арестовлення* – «заспокійливе повідомлення», що, на відміну від наведених вище лексем, є не негативно, а нейтрально або позитивно конотованим, напр.: *Написати «**Все норм**», коли десь далеко звучать вибухи. Я постійно відправляю своїм родичам **арестовлення*** (<https://proslav.info/vynahidlyvi-ukrayinczi-vygadaly-slovnyk-aktualnoyi-movy-arestovlennya-makronyty/>).

Прецедентні оніми не лише набувають нових конотацій, слугують базою для новотворів, а й активно включаються до процесу мовної гри, як-от у заснованому на паронимазії прикладі з використанням імені одного з лідерів Великої Британії: *Британський прем'єр після відвідин Києва: «Коли мені кажуть: «Борис Джонсон», я чую: «Борись, Джонсон»* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasym.3/posts/pfbid02H9js5cnN9yJo2inamppGRB2asWd4d9XGm8K6n4vCZ6UYMrWTY9H5i26MKvUEg19pl>) або ж на псевдоетимології топоніма *Гостомель: Гостомель – місто, де перемелюють непроханих гостей* (З усного мовлення).

Прецедентні оніми також вступають в оказіональні антонімічні протиставлення, засновані на актуалізації периферійних сем «проукраїнський» або «проросійський», як-от топоніми *Велика Британія і Австрія, Джонсон і Негаммер*, напр.: *Велика Британія і Австрія – це як митник і фарисей: поки Джонсон скасовує мито на український експорт, Негаммер міняє єври на рублі* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasym.3>).

За нашими спостереженнями, активно вживаних негативно конотованих прецедентних назв і похідних від них є більше, ніж уживаних позитивно, напр.: *ерефія, оркостан, мордор, рассея* та ін., на що, зокрема, часто вказує їхнє написання з малої літери, що, згідно з Українським правописом, є нормою стосовно написання прізвищ (імен), ужитих зневажливо, як-от у словах *азефи, квіслінги* (*Український правопис*, 2019, с. 75), і тепер, очевидно, графічно передає негативне ставлення українців до держави-агресорки): *Оркостан: нащадки кастратів. Не всі до кінця розуміють, чому ВОНИ (шовініючі мешканці мордору) ТАКІ* (<https://news.obozrevatel.com/ukr/russia/orkosten-naschadki-kastrativ.htm>).

Однією з прикметних ознак сьогодення є графічне виділення в прецедентних назвах та похідних від них латинських літер V та Z, якими маркується ворожа російська військова техніка, що стали, так би мовити, ідеологографемами «руського мира» в Україні й світі. Написання таких літер веде до експресивізації всього слова й семіотизує негативну конотацію, напр.: *У Ватикані завелася міль, яка нещадно знищує залишки репутації папського престолу, або як з понтифікат стати понтифіком* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasym.3/posts/pfbid0Qr5k59HRqCiZxMd5XFC6rA8z5HT4U2u1n823jNMxMWLePiYjRMC04jRQk5et8C431>); *Роззія закінчується там, де починається УКРАЇНА* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasym.3/posts/pfbid02CMN2K1xqjuR8eYwMGEHvLLVcGkfUZCwLrpYjHPLju1ZZrbkdCZN88t9GvxXoS2gul>); *Підтримував «руZZкий мир»: у Черкаській області судитимуть колаборанта* (<https://zmi.ck.ua/oblast/pdtrimuvav-ruzzkiy-mir-u-cherkasky-oblast-suditimut-kolaboranta.html>).

«Ойконім як конотативна одиниця в художньому тексті і мовленні може приймати на себе різноманітні культурні конотації» (Котович, 2020, с. 57). Страхіття воєнних злочинів, здійснених російськими військовими в низці українських міст, позначилися тим, що в мовленні українців останніх двох місяців назви *Буча, Ірпінь, Ізюм, Маріуполь, Харків* та ін. не лише стали

прецедентними, а й набули символічного навантаження з актуалізацією сем «нескореність», «страдництво», напр.: *Маріуполь – українська Голгота* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasym.3/posts/pfbid02uDLCZ7U2HoAgC7Bw6Tm2msrfj2Qw7Xeq32K1n89prhGxyQmF3PNrZPmL4KPFXC7D1>); *Україна несе свій хрест від 24 лютого, а станції хресної дороги знає вже увесь світ: Маріуполь, Буча, Краматорськ, Бородянка, Ізюм, Харків...* (<https://www.facebook.com/yaroslav.harasym.3/posts/pfbid0XTjmJMJo2yiZG5wTxGmXkCSApt8vZADqJmyk5WaqCBt2NhSRFdrB1uyVtPVUbXEtl>).

Уважаємо, що в подальшому є перспективним більш детальне дослідження прецедентних феноменів в українській мові періоду Визвольної війни 2022 року.

Список використаних джерел

- Котович, В. В. (2020). *Ойконімія України як лінгвокультурний феномен*. Дрогобич: Посвіт.
- Нелюба, А. (2021). «Епоха Зеленського» в ономастичному словотвірному вимірі (спостереження тимчасово аполітичного мовознавця). *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія, Вип. 1 (45)*, 340–346.
- Український правопис*. (2019). Київ: Наукова думка.

МОТИВАЦІЯ ПРОПРІАЛЬНИХ ОДИНИЦЬ НА ПОЗНАЧЕННЯ ПРІЗВИСЬК В. ПУТІНА В СУЧАСНОМУ АНГЛОМОВНОМУ ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Інна Подгурська

Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди,
Україна

Аналіз мотивації і дериваційних аспектів слів і словосполучень на позначення прізвиськ політичних діячів є цікавою і невичерпною темою сучасних наукових досліджень. Прізвиська, як неофіційні імена людей або міст, складають досить цікаву групу найменувань у системі ономастичної лексики. На відміну від імені, вони представляють собою не бажані, а реальні якості носія, і звертають увагу на ті його властивості, що мали особливе значення для оточення об'єкта номінації. Характерними рисами неофіційних пропріальних одиниць є індивідуальність, інформативність, вмотивованість, експресивність і яскраве конотативне забарвлення. Вони компресують у собі як зовнішні, так і внутрішні властивості об'єкта й імпліцитно встановлюють асоціативний зв'язок з предметами чи явищами оточуючої дійсності.

Псевдоніми часто використовуються політиками як з метою применшення постаті своїх опонентів, так і для надання більшої поважності недостатньо відомій політичній фігурі за допомогою номінації, яку можна використовувати для визначення професійного іміджу особистості. Більшість з них можна характеризувати як зневажливі, хоча деякі є компліментарними, або такими, що відображають народну прихильність.